

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра цивільного права

ІТ-ПРАВО ТА КІБЕРБЕЗПЕКА В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнського круглого столу**

Одеса,
12 квітня 2025 року

Одеса
Фенікс
2025

УДК 342.95 : 343.32 (477): 351.863
I-52

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора **Є. Харитонова**,
кандидатки юридичних наук, доцентки **Ю. Кривенко**.

Упорядники-укладачі:

Кривенко Юлія – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», доцентка;

Лешкова Єлизавета – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

ІТ-право та кібербезпека в умовах гібридної війни :
I-52 матеріали Всеукр. круглого столу (м. Одеса, 12 квіт. 2025 р.) / за заг. ред.: Є. О. Харитонова, Ю. Кривенко ; кафедра цив. права НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 138 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-57-3

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем ІТ-права та кібербезпеки, які були оприлюднені на Всеукраїнському круглому столі «ІТ-право та кібербезпека в умовах гібридної війни» 12 квітня 2025 у Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення громадськості з дослідженнями науковців у сфері ІТ-права та кібербезпеки і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в практичній діяльності.

УДК 342.95 : 343.32 (477): 351.863

*Матеріали видано в авторській редакції.
Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть
учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

ISBN 978-617-8430-57-3

© Колектив авторів, 2025

© НУ «Одеська юридична академія»,
2025

ському Союзі у межах Digital Services Act (2022), який встановлює правила відповідальності для цифрових посередників.

Важливим інструментом протидії є також розвиток національної інфраструктури стратегічних комунікацій. Йдеться не лише про оперативне спростування фейків, але й про формування стійкої інформаційної парадигми, орієнтованої на демократичні цінності, прозорість державного управління та збереження національної ідентичності. Центри стратегічних комунікацій, які об'єднують ресурси держави, медіа, академічної спільноти та громадських організацій, мають діяти на постійній основі та в координації з міжнародними партнерами. Яскравим прикладом є Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, створений в Україні у 2021 році.

Останнім, проте ключовим, напрямом є удосконалення міжнародного правового регулювання у сфері протидії інформаційній агресії. Необхідно ініціювати створення спеціального міжнародного правового інструменту – наприклад, конвенції про цифровий суверенітет або про відповідальність за інформаційні атаки як форму агресії. Також варто визначити чіткі критерії, за яких інформаційні дії держави можуть розглядатися як порушення міжнародного гуманітарного права або Статуту ООН. З огляду на глобальну природу інформаційних загроз, лише консолідована правова позиція всіх держав світу може забезпечити ефективний захист у гібридному вимірі сучасної війни.

Кривенко Юлія Василівна,

*кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ СПАДКУВАННЯ ЦИФРОВОЇ РЕЧІ

Питання, що виникають у процесі спадкування майна, займають одне із ключових місць у цивільному праві. Сучасна людина накопичує безліч цифрових об'єктів впродовж життя – від електронної пошти та облікових записів у соціальних мережах до файлів, фотографій та інших даних, що зберігаються в хмарних сервісах. Після смерті власника виникає потреба передачі цих об'єктів його

спадкоємцям. Передати у спадок можна будь-яке майно: гроші, цінні папери, коштовності, машини, нерухомість та інші об'єкти. Найчастіше у судовій практиці виникають складнощі при передачі спадкоємцям специфічних об'єктів цивільних прав, наприклад, цифрових речей, таких як цифрові валюти та криптовалюти, акаунти в соціальних мережах та доменні імена.

Враховуючи динамічний розвиток нових інститутів цивільно-правової науки, актуальними є питання спадкування цифрових речей.

Проте, на відміну від матеріальних об'єктів, цифрові об'єкти не мають чітко визначеного правового статусу. Відсутність належного законодавчого регулювання створює правову невизначеність та ускладнює процес спадкування:

- Неясно, хто саме (спадкоємці, представники, оператори) має право доступу та розпорядження цифровими об'єктами після смерті власника.

- Виникають складнощі з ідентифікацією всіх цифрових об'єктів, що належали спадкодавцю, оскільки вони можуть бути розподілені різними онлайн-сервісами.

- Інтернет-компанії та провайдери послуг часто відмовляються надавати доступ до облікових записів померлого через побоювання порушення конфіденційності.

Слід зазначити, що спадкове право зазвичай є однією з найбільш консервативних сфер правового регулювання. Вплив цифрових технологій на спадкове право поки що мінімальний, хоча абсолютно залишатися осторонь процесів, що відбуваються в усьому світі, неможливо. Ситуація зараз дещо спрощується малою кількістю кейсів. Однак коли такі виникають (наприклад, знаменита суперечка з приводу доступу спадкоємців до облікового запису померлого в FB), починаються суперечки. Водночас нерідко такі дискусії стосуються лише конкретного випадку. Системного концептуального розуміння «цифрових» об'єктів спадкового правонаступництва зараз відсутня.

Розвиток технологій, що прискорився під час пандемії коронавірусу, призвів до появи таких об'єктів, про які класична циві-

лістика не могла й підозрювати. Вочевидь, цивільне право будується виходячи з принципу свободи договору і, в принципі, суб'єкти можуть охоплювати будь-які об'єкти, крім тих, обіг яких прямо заборонений, чи здійснювати подібні правочини з урахуванням законодавчо встановлених обмежень. Проте технічна сторона питання стала настільки визначальною, що юристам не завжди вдається зрозуміти особливості відносин, що виникають.

Відповідно до ст. 179 ЦК України «Цифровою річчю є благо, що створюється та існує виключно у цифровому середовищі та має майнову цінність» [1].

Норми статті 179 ЦК України містять вказівку на належність цифрової речі до об'єктів цивільних прав, що належать до іншого майна, зокрема, до майнових прав.

Виходячи із змін до Цивільного кодексу, всі цифрові речі, як об'єкти цивільних прав, поділяються на: віртуальні активи; цифровий контент; інші блага, в розумінні заданого визначення. [2]

Узагальнюючи теоретичні дослідження сучасних вчених, цифрові об'єкти права слід розглядати як: по-перше, як самостійний об'єкт права -»новий» об'єкт, що входить у поняття «інше майно» або як вид вже існуючих певних об'єктів, але з особливим способом його фіксації у фізичній реальності, за допомогою спеціальних технічних пристроїв. [3]

Економічний оборот йде суттєво попереду законодавства. Так, розвиненим став обіг акаунтів у соціальних мережах та комп'ютерних іграх. Будь-який бажаючий може придбати, скажімо, обліковий запис гри «World of Tanks», причому вибір широкий як за ціною, так і за якістю («рівнем прокачування»). Інше питання, чи підпадають такі відносини під дію права та як саме право має їх регулювати.

Наприклад, деякі соціальні мережі включають до правочину з користувачем пункт, який визначає порядок переходу облікового запису після його смерті. Технічно такий підхід видається обґрунтованим. Більше того, вчені пропонують на підставі механізму криптографії створити систему он-лайн заповіту, засновану на технології блокчейну та смарт-контрактів.

Цифровий актив має входити у спадкову масу, оскільки він відповідає основним необхідним характеристикам об'єкта спадкових правовідносин (насамперед щодо нього виникають економічні відносини). Однак, визнавши це, ми приходимо до неможливості реалізувати основні засади та правила спадкового права. Тут і про процедурні моменти, і про захист прав учасників відносин.

Згадаймо про смарт-контракт і подумаємо, що буде з правами та обов'язками після смерті громадян, які вирішили використати такий технічний засіб. Дослідники пишуть, що «може бути вирішена проблема уявної неможливості поступки права (вимоги) за початковим смарт-контрактом» [4]

Виходить, що правонаступництво у спадок можливе в цій ситуації. Однак не зовсім зрозуміло, як, у якому порядку і до кого слід звертатися за реалізацією таких прав. Припустимо, виконання відбулося автоматично (передана криптовалюта), але спадкоємець не може її отримати через відсутність ключа.

Отже, питання спадкування цифрових речей стає дедалі актуальним у багатьох країнах світу у зв'язку зі зростанням значущості цифрових речей у суспільстві. При цьому правове регулювання цієї галузі поки що недостатньо врегульоване, що створює низку проблем для спадкоємців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40–44, ст. 356
2. Цифрові речі та цифровий контент: новації законодавства, договорні відносини. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/223070_tsifrov-rech-ta-tsifroviy-kontent-novats-zakonodavstva-dogovrn-vdnosin
3. Некіт К.Г. Віртуальні активи як різновид цифрових речей. *Часопис цивілістики*. 2022. Вип. 45. С. 53–57.; Сліпченко А.С., Сліпченко О.С. Визначення юридично значущої сутності цифрової речі в цивільному праві України. *Форум Права*. 2024. № 1. 88–96.; Харитонов Є.О. Вітчизняна концепція права власності перед викликами інформаційного суспільства. *Часопис цивілістики*. 2018. Вип. 29. С. 82–88.
4. Яроцький В.Л.; Філонова Ю.М. Зустрічне виконання зобов'язань у смарт-контрактах за цивільним законодавством України. *Академічні візії*. 2024. 31.

Зміст

ПЕРЕДМОВА	4
Харитонов Євген Олегович ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ: ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ	6
Булеца Сібілла Богданівна ЦИФРОВІ АВАТАРИ: ОБ'ЄКТИ ЧИ СУБ'ЄКТИ ПРИВАТНОГО ПРАВА	10
Голубєва Неллі Юрійвна РОЗВИТОК CROSS BORDER E-COMMERCE В УКРАЇНІ	16
Давидова Ірина Віталівна ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ УКЛАДАННЯ СМАРТ-КОНТРАКТІВ	20
Менджул Марія Василівна ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОСВІТУ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ	24
Самойленко Георгій Валерійович ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ СТАРТАПУ	27
Сафончик Оксана Іванівна ДЕЯКІ ПИТАННЯ ШЛЯБНИХ ПРАВОВІДНОСИН В ЦИФРОВУ ДОБУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	31
Харитонova Олена Іванівна БАГАТОАСПЕКТНІСТЬ РОЗУМІННЯ «ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ»	35
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІТ КОМПАНІЙ	40
Василевська Надія Станіславівна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	43
Галупова Лариса Ігорівна КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ РЕЗУЛЬТАТІВ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	47
Калітенко Оксана Михайлівна ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ, ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС У ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТАХ	52
Кривенко Юлія Василівна ДО ПИТАННЯ СПАДКУВАННЯ ЦИФРОВОЇ РЕЧІ	55
Маковій Віктор Петрович ПРАВОВИЙ СТАТУС СТАРТАПУ ЯК СУБ'ЄКТА ІТ-ВІДНОСИН	59
Омельчук Олександр Сергійович ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ДЕЙТИНГ-ПЛАТФОРМАХ	64